

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Asiakkaan valinnanvapaus

Hallituksen esityksen (HE 16/2018)
mukaisesti

Keskeiset muutokset verrattuna aiempaan hallituksen esitykseen (HE 47/2017)

- Maakunnan ei ole pakko yhtiöittää omia sote-keskuksia ja suunhoidon yksiköitä:
 - Maakunnan liikelaitoksella tulee olla oma sote-keskus ja suunhoidon yksikkö
 - Voivat olla samassa liikelaitoksessa muiden palvelujen kanssa tai niitä varten voi olla erillisiä liikelaitoksia
 - Maakunnan liikelaitoksen tuottamat suoran valinnan palvelut on eriytettävä kirjanpidollisesti muusta liikelaitoksen toiminnasta ja niissä käytettävät tukipalvelut on hinnoiteltava markkinaperusteisesti
 - Maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja suunhoidon yksikölle on osoitettava korvaus samoin yleisin perustein kuin muillekin suoran valinnan palvelujen tuottajille.
- Sote-keskuksen palveluvalikoimaa on muutettu, mm. muita sosiaalipalveluja kuin sosiaalihuollon yleistä ohjausta ja neuvontaa saa vain liikelaitoksesta
- Sote-keskuksen erikoisalojen mukaiset konsultaatio- ja vastaanottopalvelut: maakunnan määrittelemät vähintään 2 erikoisalaa
- Suoran valinnan palvelujen alihankintaa koskevia säännöksiä tarkennettiin

- Asiakassetelin voi antaa vain maakunnan liikelaitos, asiakassetelisääntelyä tarkennettu
 - Asiakasseteli olisi otettava käyttöön tietyissä palveluissa
 - Erikoissairaanhoidossa kytkentä hoitotakuuseen
 - Maakunta voi päättää ottaa asiakassetelin käyttöön muissakin laissa säädetyissä palveluissa ja niihin verrattavissa palveluissa
- Palveluintegraatio: integraatiotavoitteen vahvistaminen
 - Lisättiin asiakassuunnitelmaa koskeva säännös
 - Sote-keskukseen jalkautettavien maakunnan liikelaitoksen palvelujen kohdentaminen paljon palveluja tarvitseville

- Tarkennettiin säännöksiä koskien maakunnan hallintopäätöstä palveluntuottajien ehdoista ja suoran valinnan palveluntuottajien kanssa tehtävästä sopimuksesta
- Tuottajille maksettavia korvauksia koskevia säännöksiä tarkennettiin, mm.
 - Asiakasseteli- ja HB-korvaukset: olosuhteiden perusteella maksettavat lisäkorvaukset
 - Korvauksen alentaminen ja pidättäminen
- Hallinnon yleislait ja virkavastuu koskevat kaikkia valinnanvapaustuottajia, ei vain suoran valinnan palveluntuottajia
- Tarkennettiin muutoksenhakusäännöksiä

- Lisättiin säännös asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin perusteella annettavien palvelujen kielestä
- Lisättiin säännös asiakasseteliä ja henkilökohtaista budjettia koskevasta tiedonhallinnasta
- Lisättiin säännökset häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisesta
- Lisättiin säännös kuluttajansuojalain markkinointisäännösten soveltamisesta
- Poistettu säännös komplikaatioiden korvaamisesta
- Pilotteja koskevia säännöksiä tarkennettiin, kriteerit lain tasolle
- Valinnanvapausjärjestelmä tulee voimaan vaiheittain vuodesta 2020 alkaen

ASIAKKAAN ERILAISET VALINTATILANTEET

STM 23/10/2017

Sote-keskuksen ja hammashoitolan valinta

Asiakas voi valita julkisen tai yksityisen sote-keskuksen ja hammashoitolan sekä näiden toimipisteen kaikkialta Suomesta.

Palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma

Maakunnan liikelaitoksen valinta

Asiakas voi valita maakunnan liikelaitoksen kaikkialta Suomesta ja sen palveluyksikön.

Maakunta vastaa palvelujen järjestämisestä, raha seuraa asiakasta

Maakunnan liikelaitoksen myöntämä asiakasseteli

Asiakas voi valita asiakassetelillä palveluntuottajan kaikkialta Suomesta. Palveluntuottajat ovat yksityisiä.

- Perustaso esim. kotipalvelu ja kotisairaanhoido
- Erikoistaso esim. hammasproteettiset hoidot

Maakunnan liikelaitoksen myöntämä henkilökohtainen budjetti

Asiakas voi valita henkilökohtaisella budjetilla palveluntuottajan kaikkialta Suomesta. Palveluntuottajat ovat yksityisiä.

Valinnanvapaus ei koske

- Tahdosta riippumatonta hoitoa ja huoltoa
- Oikeus valita maakunnan liikelaitos ja sen palveluyksikkö ei koske:
 - kouluterveydenhuoltoa ja opiskeluterveydenhuoltoa
 - lastensuojelua.

PALVELUJEN INTEGRAATIO

STM 27/ 10/2017

Sote-keskuksen valinta

- Sosiaali- ja terveyskeskukset aloittavat toimintansa 1.1.2021.
- Aukas voi valita haluamansa julkisen tai yksityisen sote-keskuksen. Valinnan voi tehdä 1.10.2020 alkaen. Valintaan sitoudutaan puoleksi vuodeksi.
- Jos asukas ei valitse itse sote-keskusta, hänet listataan liikelaitoksen sote-keskuksen asiakkaaksi. Asiakas voi kuitenkin halutessaan vaihtaa sote-keskusta.
- Jos asukas ei ole valinnut sote-keskusta vuoden 2023 alkuun mennessä, hänestä tulee parhaiten saavutettavissa olevan sote-keskuksen asiakas.

Sote-keskuksen palvelut

- Neuvontaa ja ohjausta terveysasioissa ja sosiaalihuollossa
- Yleislääkäri ja muut terveydenhuollot ammattilaiset hoitavat laajalti terveysasioita
- Lähetä laboratorioon ja kuvantamistutkimuksiin
- Lähetä erikoissairaanhoidon
- Tiettyjen erikoisalojen vastaanottoja ja konsultaatioita.

A close-up photograph of a person's hand holding a yellow pen and writing in a spiral-bound notebook. The person is wearing a ring on their finger. The background is blurred, showing a patterned fabric.

Liikelaitoksen sosiaalipalvelut sote-keskuksessa

- Maakunta jalkauttaa sosiaalihuollon osaamista sote-keskuksiin tarpeen mukaan.
- Sote-keskuksen kanssa voidaan tehdä asiakkaalle palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma.
- Palvelutarpeen arvioinnissa ja päätöksenteossa voidaan hyödyntää myös digitaalisia palveluja.

Suunhoidon yksikön valinta

- Suunhoidon yksiköt aloittavat toimintansa 1.1.2022.
 - Asiakas voi valita haluamansa julkisen tai yksityisen suunhoidon yksikön. Valinnan voi tehdä 1.10.2021 alkaen. Valintaan sitoudutaan puoleksi vuodeksi.
- Jos asiakas ei ole tehnyt valintaa, hänen tietonsa kerätään maakunnan liikelaitoksen tietoihin, mutta häntä ei listata minkään suunhoidon yksikön asiakkaaksi.
- Jos asiakas ei ole valinnut suunhoidon yksikköä ennen 1.1.2024, hän saa vuoden 2024 alusta suunhoidon palvelut parhaiten saavutettavissa olevasta suunhoidon yksiköstä.

Suunhoidon palvelut

- Terveysneuvonta, suusairauksien ennaltaehkäisy, neuvonta ja terveystarkastukset.
- Suun ja hampaiden tutkimus, hoidon tarpeen arviointi, hoidon suunnittelu, oireen mukainen hoito sekä hammasproteettiset korjaukset. Suun ja hampaiston korjaavat, kirurgiset hoitotoimenpiteet, iensairauksien ja hammasinfektioiden hoidot.
- Kuvantamispalvelut, hammaslääkärin todistukset ja lausunnot.
- Palvelut ja maksut ovat kaikissa suunhoidon yksiköissä samat.
- Suunhoidon yksikkö vastaa aina asiakkaan palvelujen kokonaisuudesta, vaikka se käyttäisi osassa palvelujaan alihankkijoita.

Maakunnan liikelaitoksen palvelut

- Maakunnan liikelaitos tuottaa omien sote-keskusten ja suunhoidon palvelujen lisäksi mm. sosiaalipalvelut, erikoissairaanhoido, neuvolat, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto.
- Asiakas voi valita koko maasta liikelaitoksen ja sen palveluyksikön, kuten sairaalan ja sosiaaliaseman.
- Maakunnan liikelaitos arvioi osaltaan asiakkaan palvelutarpeen ja tekee tarvittaessa asiakassuunnitelman.
- Liikelaitos voi antaa asiakassetelin tai henkilökohtaisen budjetin, jolla asiakas hankkii tarvitsemiaan palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta.

Asiakasseteli

- Asiakassetelillä saa laissa määrättyjä ja maakunnan päättämiä palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta.
- Maakunnan liikelaitos arvioi ensin palvelutarpeen.
- Asiakas voi valita maakunnan hyväksymän palveluntuottajan mistä tahansa maakunnasta.
- Asiakasmaksu on sama samasta palvelusta ja sen perii maakunta, ei palveluntuottaja.
- Maakunnan liikelaitos vastaa asiakkaan palvelujen kokonaisuudesta, laadusta ja kustannuksista.
- Asiakasseteli otetaan käyttöön laissa määritellyissä palveluissa ja muissa maakunnan päättämässä palveluissa (esim. kotipalvelu, kotihoito, asumispalvelut, sosiaalinen kuntoutus).
- Jos asiakas ei halua asiakasseteliä, hän saa palvelut liikelaitoksesta tai muulla tavoin ostopalveluna.

Asiakassetelipalvelut

- Maakunnan liikelaitoksen on tarjottava asiakkaalle asiakasseteli näissä palveluissa: sosiaalinen kuntoutus, kotihoito, kotipalvelu, asumispalvelut, vammaisten työtoiminta, kotisairaanhoido, lääkinnällinen kuntoutus ja hammasproteettiset hoidot
- Lisäksi asiakasseteliä on tarjottava, jos asiakas ei pääse liikelaitoksen palveluihin hoitotakuuajassa
- Maakunta saa ottaa asiakassetelin käyttöön myös näissä palveluissa:
 - perhetyö, tukihenkilöiden tai tukiperheiden järjestäminen, muut sosiaalihuollon ennaltaehkäisevät palvelut
 - omaishoitajan vapaan toteuttaminen
 - vammaisten henkilökohtainen apu, päivätoiminta ja sopeutumisvalmennus
 - neuvolapalvelut
 - polikliiniset kirurgiset toimenpiteet, kiireetön leikkaustoiminta, lääketieteelliset tutkimukset
 - terveydenhuollon ammattihenkilön kiireettömät vastaanottokäynnit
 - hampaiden oikomishoito
 - muut näihin verrattavat sosiaali- ja terveyspalvelut.

Yksilölliset palvelut henkilökohtaisella budjetilla

Henkilökohtaisella budjetilla voi valita palveluntuottajaksi järjestön tai yrityksen ja vaikuttaa palvelun sisältöön.

- Budjettia saa käyttää asiakassuunnitelman mukaisissa palveluissa ja suunnitelmassa määriteltujen sisältöjen puitteissa. Asiakas voi itse päättää, mistä hankkii palvelut ja minkälainen apu tai tuki auttaa juuri häntä parhaiten.
- Maakunnalla on velvollisuus ottaa henkilökohtainen budjetti käyttöön vanhus- ja vammaispalvelujen asiakkaille, joilla on pitkäaikaista ja laaja-alaista avun tarvetta ja jotka pystyvät joko itse tai tuettuna suunnittelemaan ja hankkimaan omat palvelunsa.
- Maakunta maksaa suoraan palveluntuottajalle henkilökohtaisen budjetin mukaiset korvaukset. Asiakkaan tilille ei siis siirry rahaa.

SUUNNITELTU VALINNANVAPAUDEN VOIMAANTULO VAIHEITTAIN

STM 02/02/2018

1.1.2020

**Sote-järjestämislaki
ja valinnanvapauslaki
tulevat voimaan**

**Vastuu
sote-palvelujen
järjestämisestä
siirtyy kunnilta
maakunnille**

1.7.2020

**Henkilökohtainen
budjetti otetaan
viimeistään käyttöön**

**Asiakasseteli
otetaan
viimeistään
käyttöön**

1.1.2021

**Sote-keskukset
aloittavat
toimintansa**

Asiakas voi valita sote-keskuksen
ja hammashoitolan sekä missä
käyttää asiakassetelin tai
henkilökohtaisen budjetin

1.1.2022

**Suunhoidon
yksiköt aloittavat
toimintansa**